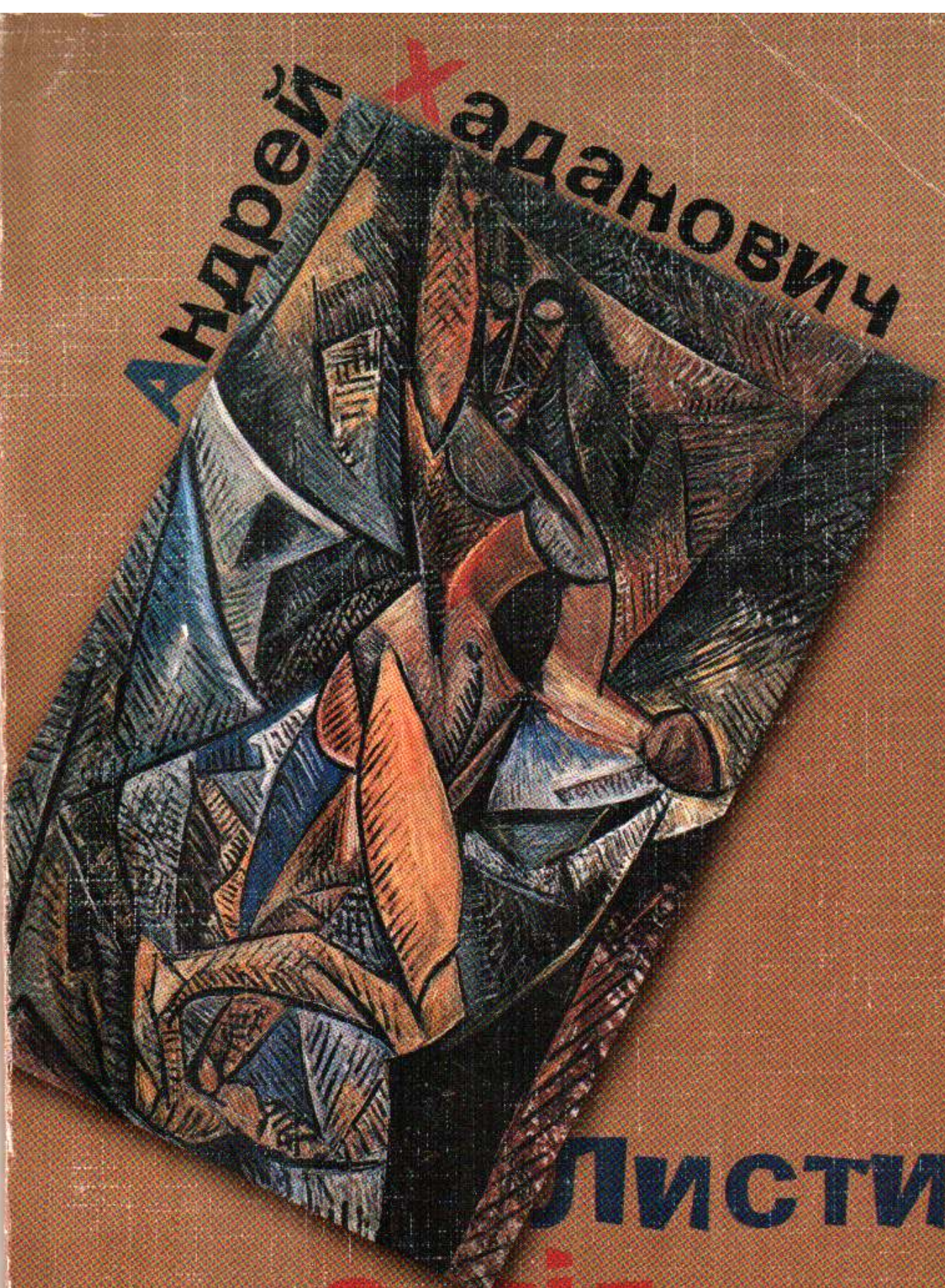

Андрей Хаданович

Листи

3-тід

Ковдри

Андрей Хаданович

Листи з-під ковдри

Андрей Хаданович

ЛИСТИ З-ПІД КОВДРИ

ББК 84.4.Б1Л

Переклад з білоруської

Сергія Жадана

Івана Лучука

Дзвенислави Матіяш

Мар'яни Савки

Максима Стріхи

Переклади здійснено під редакцією автора

При оформленні обкладинки

використано картину

Пабло Пікассо

«Танок з покривалами (Оголена з драпіруванням)»

© А. Хаданович, 2002

© Ю. Андрухович, передмова, 2002

© Сергій Жадан, Іван Лучук, Дзвенислава Матіяш, Мар'яна Савка, Максим Стріха, переклад, 2002

© «Факт», дизайн, макет, 2002

ISBN 966-664-054-6

Андрей Хаданович та переваги окупаційного режиму

Про Республіку Білорусь у наших колах відомо те, що там переважно гірше (ну добре, всього лише *трохи* гірше, до того ж це ненамацальне *трохи* з кожним політичним сезоном звучується до безконечно малої щільності), — і все ж, про Республіку Білорусь нам відомо те, що там з усім *трохи* гірше, як у нас. І прапор у них ще той, дореволюційний. І хитрувата пристосуванка (а часом і утриманка)-опозиція, до речі, *трохи* більш, як у нас, розрізнена. І російська мова в них — не якийсь там особливий жаргон міжнаціонального спілкування, а таки *засіб*, єдино можливий засіб не бути знагла затриманим добре тренуваними цивілями, от тільки ви-мова (це коли з однієї мови інша так і ви-лазить) підло зраджує партизанське минуле. І безробіття в них немає, що свідчить про цілком загальмовану — коли не коматозну — економіку. І беріз у них значно більше. І куди не глянеш — усі порівняння на нашу користь.

Українська рефлексія щодо всього цього джентльменського набору шонайвпертіших фактів, як завжди, на висоті: добре, що хоч у цих гірше. Трохи гірше, та все ж.

Улітку 2000-го року Мінськ запам'ятався мені несамовитою чистотою вулиць, зразковою дисципліною вуличних перехожих, засиллям радянської обрядовості, фальшиво-фольклорними ансамблями і — виразно прописаною на людських обличчях та відрухах неприязною апатією. Крім того, були готельні проститутки, усі чомусь велетенські, найбільш нав'язливі в цілій пострадянській смузі, звечора вони просто перебирали під контроль усі коридори, і годі було крізь них прослизнути, не втративши цнотливості. Запам'яталося також півгодинне стояння у спітніло-агресивній черзі до обмінного пункту — задля того, щоб урешті отримати замість своїх

двадцяти баксів якісь підозрілі мільйони, в яких чорт ногу знає, і від яких — на рівні рефлексу — хотілося чимшвидше звільнитися. Потім ще були юні піонери, що на станції Брест читали віршований монтаж про квітування рідної Білорусі рідною ж російською мовою — пам'ятаю поета-баска, лівака і екстреміста, який плювався навсібіч і повторював «*I hate this place!* Ці народні оркестри, ці промови, а головне — ці діти! У нас таке робилося за часів Франко!».

Звідки там узагалі, в цьому заповіднику з любовно збереженим духом золотих сімдесятих, взявся до біса якийсь баск? А звідти ж, звідки і я, і всі ми — півтори сотні письменників і журналістів з цілої Європи. Називалося це «Літературний експрес Європа 2000», і не було на те ради — наш потяг мусив зробити й таку зупинку. Мине якийсь місяць, наша подорож більш-менш успішно закінчиться в Берліні, ми усі розб'їжимося по здебільшого нерусифікованих містах, а потім почнеться доба і-мейлового екстазу — всі до всіх щось писатимуть, а найбільше — загадкова фінка, жохливо дотепна пані в солом'яному капелюсі з широкими крисами; вона розішле на всі адреси свій експромт із блискавичними спалахами пам'яті про кожне з міст, у яких ми побували: «Лісабон — це дерева, що цвіли фіолетовими птахами... Бордо — так багато вина... Париж — стікав золотими патьоками від щеки... Дортмунд — найкращий з готелів... Рига — вода і вода і вода і дощ і похмілля... Мінськ — *awful food...*»

Їжа і справді була жохливою — зрештою, це була саме та їжа, що за нею досі так розпачають мільйони співвітчизників, тобто їжа, що пахла все тими ж сімдесятьми. Її цілком відповідало і пиво на святі народного поета Янки Купали, куди з'їхалися тисячі трудящих — передусім у надії скористатися послугами *святкової виїзної торгівлі за зниженими на честь народного поета цінами*, а також нечисленні і розрізнені групки всіяких *націоналістів* (вони ж — *демократи*) з біло-червонобілими прапорами. Час від часу міліціонери, а швидше міліція, висмикували з їхніх острівних скупчень одного-двох надміру

саможертвних і виводили зі свята геть, високопрофесійно заламавши за спину руки; між західними письменниками почало кружляти слово «фашизм», хоч ми, східні, називали це куди простіше — «комунізмом». Як кажуть у таких випадках — *на жаль, і перші, й другі мали цілковиту рацію.*

Але на противагу цьому особливому станові — як би його окреслити — може, спогадів про майбутнє? — нам трапилося в ті дні у Мінську і щось цілком інакше — товариство вельми живих молодих інтелектуалів, і всі вони виявилися редакторами та видавцями якихось відчайдушно софістикованих, до непристойності товстих часописів, а також промоторами всіляких інших радикально сформульованих проєктів, котрі могли стосуватися всього на світі: музики, моди, євреїв, Центральної Європи, глобалізації, панславізму, порнографії. Було страшенно цікаво й важливо на декілька довгих годин потрапити в цьому місті під їхню лагідну опіку. Дивним чином у цьому товаристві навіть місцеве пиво, вже не раз до того часу голосно й нищівно освистане нами, набуло відмінної якості. А відтак ми побачили, мов іншу сторону Місяця, зовсім інший Мінськ: мальовничі руїни, старезні дерева на історичних задвірках, виринула навіть цілком пристойна кав'ярня...

Тому, коли через рік я познайомився з поетом Андреем Хадановичем, я вже знав, що він не просто так, не такий собі стражденний гість із країни з *нижчим ступенем демократії*, а самодостатній герой, один з ключових персонажів того чудового середовища, котре на тлі всіх специфічно вітчизняних умовин творить сучасну міську білоруську білоруськомовну культуру. Про яку раніше ми знали тільки з контрабандних музичних касет — як наприклад, НРМ. А може, Хаданович уже й не має стосунку до тих явищ і тих касет? Може, даремно я приплітаю його безумовно веселу постать до суворого мистецтва самоспалень і громадянських протестів?

За кілька днів перед його появою в напруженій спекотній та дзвінкій від герменевтичних дискусій Яремчі, де все тривало і тривало в дещо сповільненому від згаданої спеки темпі літня

перекладацька школа, мене вже готував до цієї його появи Максим Стріха, що, між іншим, обізвав його постмодерністом і, можливо, не помилявся. Я пишу «можливо» не тому, що сумніваюсь у Стрісі, а тому, що в постмодернізмі.

Постмодерність Хадановича, власне кажучи, лежить на поверхні, точніше, аж волає з неї — передусім як підкреслена колажність, цитатність, пародієцентричність. Є сенс говорити навіть про жонглювання у старій добрій ірванцівській сон-артівській версії — це риса, яка недвозначно єднає його з бубабізмом, тож я ледь уникаю спокуси назвати ці свої нотатки про нього якимось так на кшталт *феномен білоруського бубабізму*. Вражають деякі цілковиті співпадіння і збіги, як скажімо та ж таки «мас турбація» — це наче відкриття у фізиці одного й того ж закону, здійснене двома кабінетними геніями на двох протилежних кінцях земної поверхні (у шкільних програмах підкреслювалося — *незалежно один від одного*). Але й *один до одного*, хочеться додати до шкільних програм. О ці забави фонетики зі смислом і навпаки, де *страйк* на тютюновій фабриці — то вже не звичайний, а *лаксі-страйк*, де згадані вже повище *баски* опиняються зовсім поруч із так само, здається, вже згаданими *баксами*, де письменники *Виспянський* та *Островський* — вже майже близнюки, *сибірського цирюльника* слід насправді трактувати як *ЦРУльника*, а суто лінгвістичний термін *омоніми* в суто білоруських обставинах починає внутрішньо перегукуватися з *омоніями*.

Словом, перед нами — стовідсотковий віртуоз, мартопляс і ловелас (останнє, якщо всерйоз приймати твердження певних експертів про можливість еротичного переживання мови).

Хтось менш доброзичливий зауважить у цьому всього лише естетику словничка-жартівничка, згідно з якою, наприклад, *прохіндей* — це перекладач із мови хінді. Якщо подібного кшталту зіткнення викликають у когось із читачів роздратування, то цим читачам радше не варто поринати у плетива Хадановичевих строф.

Однак розуміння постмодерного як суцільної цитатності, колажності та грайливості є настільки поверхневим, що називається, в зубах нав'язлим і очевидним, що так і хочеться його щент заперечувати. Бо ніщо надто очевидне не може бути істинним, хочеться мені продублювати чиюсь віковічну максиму.

Йдеться мені натомість — і взагалі, і у випадку Хадановича — про «постмодернізм» як про самоцільну саморефлексію, вічне розпізнавання себе і свого місця, в силу остаточної розмитості будь-яких координат приречене на невдачу, але тільки тому й чудове. Йдеться про ескапізм і самозахист, про те, що — як би це сказати тихіше? — істина дається тільки в моментах і може бути явленою навіть на митниці біля старого замку. Йдеться про біло-червоно-білі плями на простираллі згвалтованої Європи — образ, навколо якого можна дискутувати дванадцять днів і ночей, але в тому-то і його сила, що будь-яка дискусія виявиться нижчою за нього самого.

І на завершення — щось уже цілком компліментарне. Сталося так, що завдяки його, Андрея Хадановича, білоруськомовним зусиллям ця книжка є безумовно вдалим перекладацьким парадом сучасних українських поетів — причому відразу декількох поколінь і вишколів: (Стріха! Жадан! Лучук! зрідка Мар'яна Савка! і вельми переконливий дебют Дзвенислави Матіяш!). Перекладання з близької мови — особливо класично (у формальному розумінні) організованих віршів — це таке жакливе каторжанство з нальотом мазохізму — сам Хаданович не дасть збрехати... А проте сталося.

Взагалі ж, якби всі ми жили з ним сьогодні в якійсь такій вільній Балтійсько-Чорноморській конфедерації, то варто було б видавати його в Україні не перекладаючи. Переваги окупаційного рєжиму полягають ще й у тому, що тепер він говорить до нас українською — і всі ми стаємо на одного поета багатшими. Чи навіть молодшими?

БАРМЕН-СЮІТА

Колискова для молодого літератора

Лялечко, личинко, хризалідо,
зародок, що містиш височінь!
Геть огидні фарби з краєвиду,
іншого нехай гризе огида!
Заспокойся, милий, відпочинь!

Спи, дитя, пташки в саду поснули,
зорі в небі по воду пішли.
Кукувадло грізної зозулі,
люлі-люлі налетіли кулі...
Стало тихо на усій землі.

Засинай, загорнутий в онучі.
Скоро вже змужнієш в боротьбі.
Спи, наш оборонче немінучий:
з патронатом фюрера і дуче
віримо тепер лише тобі!

Поміж ворогів, які навколо,
підведешся й косу пронесеш
мови білоруської, й ніколи
не забудеш те, що взяв зі школи:
геній ув одвіті за усе!

Звідаєш, що значить оковита,
по жінках ходитимеш щоніч;
одягатись будеш сановито,
виражатись будеш соковито,

будеш користатись з «алфавіту»,
бо абетку вчити марна річ...

Хризалідо, лялечко, надіє,
зародки метеликів малі,
думкою лиш дурень багатіє, —
слухай, в небі колискова скніє
на холоднім протягу крилі.

Переклад Сергія Жадана

Наслідування Горація

Exegi monument (um)...

Я пам'ятник зроблю із манускрипту.
До нього стежку не заб'є бур'ян!
Я лет май піпал між пісків Єгипту,
поміж калмиків — гордий внук слов'ян!

Нехай повзуть чутки по Білорусі,
його я маю, як і маю мати:
не член, що пружний і незламний в русі
(Александрійський стовп він мав у вусі),
не біцепсів нетлінна мідна стать,

не кучері, не очі і не перса —
щось інше надає натхненню рух!
Ні! Тільки дух мета моя найперша,
могутній дух, непереможний дух!

Доки живем під місячним світилом,
я всім вам буду ксьондз, імам, равин
(чи може — рабин?) — все одно кумиром!
Мене усякий суний тут литвин

пізнає й буде шанувать: велико-
й малолитвин, білолитвин і дикий
єврей, боліт товариш — поліщук,
й товариш бульби — колорадський жук,

мої товариші від Бреста й Ковна,
до Каунаса й Берестя — жінки!

Ще маємо на станики бавовну,
а на перуки — квіти і стрічки!

Бікіні влітку, взимку теплі майтки,
їм буде все — едwab і оксамит!
Так слухайте, товариші нащадки:
я вже не чоловік — сучасний міт!

Ніхто з поляків, росіян, туземців
ім'я моє вже не знеславить, ні!
Мене чекає вдячність спадкоємців,
вас — поклоніння вічному мені!

Переклад Сергія Жадана

Бармен-сюїта

На тютюновій фабриці дівчата,
спинивши виробництво розпочате,
розпочали загальний лакі-страйк,
й до бару прибуло слабкої статі:
цнотливий годеи очі опускати,
зате для джигунів почавсь клондайк!

Наш бар — дешевий, тихий і спокійний:
закінчились усі всесвітні війни,
й не тягнуться до зброї земляки.
А поза тим, наш бар — на пароплаві,
і лярви, не забиті при облаві,
бухають дружно посеред ріки.

Була одна, що більш за всіх бухала
й не опускала вії-опахала,
соромлячися поглядів гостей.
Вона була за паспортом циганка,
за звичками — місцева вихованка
і любощі приймала, а проте,

їх беручи у вигляді «капусти»,
відверто не вдавалась до розпусти,
бо заміжня була, а чоловік
лишився тимчасово без спідниці,
за контрабанду сівши до в'язниці:
зловили на гарячому — й ганлик.

Фліртуючи, як і годиться дамі,
вона чекала при тюремній брамі,
аж доки не пропустить вартівник,
що свідком став її приваб'ї млости
і день за днем чекав красуню в гості —
їй фатальної любові не уник.

Він прагнув, щоби зрештою в Севільї
вони удвох всі сні його здійснили,
побравшись у святійшого отця...
Він не читав «Кармен» — був неписьменний.
А я на пароплаві був барменом
і всю цю драму бачив до кінця.

Нешасний вартівник походив з басків
і ставився з підозрою до баксів,
і шлях, яким пішов він, був тяжкий:
він носить квіти, краля ані гадки,
не в радість ні гвоздики їй, ні братки,
бо інше дарували їй братки.

Він марив у неспокої душевнім,
вві сні шелтав ім'я, хоч ми не певні,
до карми щось подібне, чи корми.
А зрадниця сиділа в нашім барі
і, гідної не наглядівши пари,
печально прикладалась до хурми...

На пароплаві музика не грає,
старий сюжет розв'язки добігає:
примчалий з Андалюзії нацмен
в наш бар вбіга відкрито і без маски,
і, магірно говорячи по-баскськи,
стріляє в безприданницю Кармен:

«Ну так не діставайся ж ти нікому!»
Розпусниця провалюється в кому,
а там лиш тиша й темінь без вогнів...
І завтрашній Виспянський (чи Островський)
натішиться і кине по-матроськи,
мов висли (острови) вчорашніх днів.

Переклад Сергія Жадана

Подвійний агент

Ось карбуючи крок нетвердий, далєбі,
та горлаючи пісню сумнівного змісту,
під вітриськом зимовим чвалає собі
непересічний мешканець нашого міста.

Мов у вушко голчане — питуший верблюду,
що із п'ятого разу вліз у хвіртку вузеньку,
і, зустрічному бісу віддавши салют,
невідомо куди покульгав потихеньку.

Він не просто поет, яким гребує мент,
не учасник нацдемівських ігор невинний —
він державний злочинець, подвійний агент,
що історію зрад узагальнить повинний.

Він француз, що з принуки лиш п'є самогон,
італієць, що їсть макарони без спецій,
серцем рветься туди, де стоїть Пентагон,
та печінку і нирки продав «держбезпеці».

Вдовольнить цього пана він сам і весь світ,
і закуска — пуд солі і лиха півфунту, —
й каламутний напій, знаний всім з давніх літ,
спричинитися може до справжнього бунту.

І тоді він про все забуває, їй-бо:
що у місті на вулицях холодно й слизько,
що народ не читає Басю і Лі Бо
й до звитяги над ворогом зовсім не близько.

Бо раніш чи пізніш прийде після ночей
неминучий світанок, що світло приносить!
У крамницях його питва стане, ачей,
мо', й питушим верблюдам голок буде досить!

Хай пізнають свободу на власнім горбі!
Ну, а він не верблюд, хоч, напевно, питущий:
він тепер партизан, що живе в боротьбі,
непомітний жилаць Біловезької пуші!

На війну він іде, не жаліє себе;
у просторах ворожих згубивши керунок,
в кучугурах ховається від КГБ
і замерз як останній сибірський ЦРУльник!..

От спинився і ліг під парканом старим,
що про нього немає в історії згадок,
як в невдалі рядки — кілька правильних рим,
фоліант, в яким сплутано літер порядок...

Спить, бо щастя знайшов у дешевім вині,
тип, що втілив широку слов'янську натуру
ні руки, ні ноги він не зрушить у сні —
нерухомість, що рідну прославить культуру!

Переклад Дзвенислави Матіяш

Спроба

Чуєш: гуркіт у вулкані.
Бачиш, як нуртує кратер.
Прокидається кохання.
Появляється наратор.

Ти про це дивився сніво,
у нічній губивсь безодні.
Дочекався свого дива
й розумієш: не сьогодні.

Поки рухи диригенту
не скує фатальна змора, —
післязавтра, позавчора,
лиш свого не діждеш менту.

А навколо виднокола
і чужих життів картини.
Бачиш ясно, як ніколи,
що на світі все незмінне.

Ці крамниці та базари,
ноги й лиця, мухи й оси.
Ген, уже осінні хмари
бомбардують хмарочоси.

Сніво кольорове й різне,
деміурги із машини.
Не родився для вітчизни —
хоч умри не для чужини.

Змарнувавши сенс і силу,
забувай імення й дату.
А слова кинь на мобілу
невідомого солдата.

Хай пограє в кінозірку
за ворожу за валюту.
Не дожить, хоч як це гірко,
до святкового салюту,

до щасливого фіналу,
до квіточка у конверті,
до останнього каналу,
де картинки незатерті.

Переклад Максима Стріхи

Розмови з екраном

мислю значить живу на землі
щоб любити ми надто незлі
наче івікові журавлі
на поліссі на білорусі
я пілот я літаю вві сні
в вітчизнянім не тону лайні
і на самому самому дні
поки дихаю я борюся

проститутки гашиш спиртне
два такі життя за одне
хай лиш гноєм не надто тхне
пізно вже вороги за рікою
ти не вір що раду дамо
комісар цілковите чмо
nevermore мій крук *nevermore*
ти не кряч мені над башкою

а в очах стоять міражі
як до рідної йти межі?
від тривоги та ностальжі
на щоці враз виліз фурункул
ох ти рідная сторона
тільки скроні торка сивина
звідки всюди сморід лайна?
у реторті подох гомункул

добрий бацька діткам розмай
будівництво розпочинай

хай квітує Піднятий край
мить чудову всім людям праці
паразитам рішуче «ні»
хай хокею майстри запальні
відпрацьовують трудодні
у льодовім твоім палаці

хай кохають кобїт мужики
партизани рвуть товарняки
призвичаюйся світ такий
звичка наша друга натура
піонерам скажи шолом
за вітчизну гинуть облом
брухт збираймо усім селом
бо все решта макулатура

Переклад Максима Стріхи

Коли розгуляється...

Люблю громовицю на свято трудящих,
коли розгуляється в небі Перун,
а тут, на землі, між стихій непутящих,
свій вірш промовляє поет-щебетун.

Мигнуть небеса блискавицею чинно,
і злива весняна сильніш забуя, —
і наскрізь промокне чорнява дівчина,
принада, принада, принада моя!..

Додому вже вдячна вертається молодь
з дитячих садків білоруських і шкіл,
небесного бацьку в Жировичах молять,
щоб щастя і мир панували навкіл.

На сході давно не зчинялося путчів,
на заході скоро дозволять аборт,
щасливий поет, як бувало і Тютчев,
чекає натхнення, вмикаючи «word».

Він буде співать про сюжет стародавній.
Про інше все, друже, поки що мовчи!
Як кожного року знов першого травня
улюблене свято почнеться вночі.

Курган серед степу ми вже розкопали,
і хутко в юрбі нерозумних хозар,
відьми й упирі, залищальники й панни,
колоною пруть на слов'янський базар!

Друзяки на шабаш, мов харч для баласту, —
без лебедів чорних і білих ворон.
Одній Маргариті — окремого Майстра,
і кожному Фаусту — власний патрон.

Чорти, янголята, боги, деміурги,
приносьте дари, не збідніє рука:
земля неможливо-цнотливих Вальпургій
своїх наречених ще й досі чека!

Переклад Сергія Жадана

Коли розгуляється — 2

час перейти від слова до яви
радять курці і мотоциклісти
тільки надходить сон мій яскравий
спалахи слів у світанку імлістім

він напливає знадвору і знову
поки товчуся у вадах і хибх
розпочинає злива розмову
перші краллини грають на шибх

десантуватись посеред зливи
сон у словах розкривати на яв
в місто дощу розпустивши сміливо
свій парасоль парашут пароплав

десь там на біржах падають бакси
десь там на ладан дише усама
мінською зливою дихають такси
вимоклі такси
й таксисти
так само

щойно ввімкнеш електронний папірус
звідкись зринає вітер-гульвіса
як найновіший комп'ютерний вірус
всі твої файли сипле на місто

марно шукаєш марки й конверти
чи з інтернету чекаєш привіту

в небо летить павутина подерта
позачергове бабине літо

словом солодячи визрілі сливи
волю вдихаєш — під ребрами коле
зливу вдихаєш дурень щасливий
мріючи не прокидатись ніколи

Переклад Мар'яни Савки

Листи з-під ковдри

Листи з-під ковдри

у вікно опускається вкотре
місяць пасмугою кривою
я не бачу
заліз під ковдру
з головою

на ходулях слова йдуть глючно
розставляють пастки пости
а під ковдрою тепло і зручно
і не страшно писати листи

буде радий полковник Маркес
і усі пацани гуртом
обережно ступає маркер
клишоногий п'яний фантом

не комп'ютерні закарлючки
на папері руки хода
хай болять змозолені пучки
не біда

і тому не треба нічого
просто вимкнувши мережу
невідомо про що і для чого
невідомо кому кажу

Переклад Дзвенислави Матіяш

ЗЕМЛЯКИ, АБО БІЛОРУСЬКІ ЛІМЕРИКИ

★

Партизан з Біловезької Пуші
смажив бульбу на кавовій гущі.
Мав багато грошей,
та боявся гостей,
бо, на жаль, був цілком непитущий.

★

Просвітянин-митець із Жудро
в книгозбірні не має Дідро,
ні Руссо, ні Шекспіра,
бо забита квартира
тільки членами Політбюро.

★

Будівник комунізму у Трабах
всю кар'єру проскнів у прорабах,
у місцевих кидал
викладав «Капітал»,
решту часу тягався по бабах.

★

У збіднілого шляхтича з Крева
перспектива не надто рожева:
ні бобів, ні маслин,
ані інших рослин, —
ну, окрім геральдичного древа.

★

Сенбернар у попа з Маларити
мав доволі місткі габарити,
бачив в кожному сні
він кавалки м'ясні
й пам'ятав, де колега заритий.

★

Бабовал із села Боровухи
був горбатий, рябий, висловухий,
кирпоносий, кривий,
майже що неживий
від сердечних турбот і сивухи.

★

Літераторка з вулиці Раковської
ковбасою харчується краківською,
а бальзаківський вік
потребує щорік
більше слави — принаймні, бальзаківської.

★

Аморальна бабуся з Немиги
пам'ята всі любовні інтриги.
Як не спиться старій
то проходять, мов стрій,
камарати, бой-френди, аміги...

★

Горопах-дільничний з Гамарника
стрів русалку в районі свинарника.
Але краще б цим двом
не стрічатись разом.
Ах, чому він пішов без напарника?

★

Гробокон-шекспіролог з Кальварії
добрим пивом вважав «Аліварію»,
а в обідній порі
в сечовім міхурі
кожен раз починалась аварія.

★

Делікатні ханіги з Опанського
ананасів хотіли й шампанського.
Та дістали під дих.
Скільки їх, молодих,
що не звідали побуту панського.

★

Офтальмолог з Лагойського тракту
президенту вправляв катаракту
й невідомо чому
загримів у тюрму
з дивним вироком: «Спроба теракту».

★

Гумористи у снайпера з Льозна
допомоги просили курйозно.
Тож чекають біди:
бо усюди й завжди
він до жартів підходив серйозно!

Переклад Сергія Жадана

ВИБРАНІ МІСЦЯ З ЛИСТУВАННЯ ІВАНА ГРОЗНОГО ТА Н. К. КРУПСЬКОЇ

1

Хто там між фінських боліт на купині, даруй, в самотині,
Друзів близьких віддалік, тихо і просто живе?
То справді ти, *ma cherie*, Надіє, дитинства подруго,
Що ти юнацьких часів разом навчалися ми?
(Знаю, ти в Смольнім, а я в Царськосельськiм ліцеї навчався,
Але дарма, не гнівись! Вільно ж бо й нам жартувать!)
Перно сумуєш: од друзів давно вже вісток не чувати;
Перно, пізнала мій стиль. Не помиляєшся — я.
Мию надію, що ти мене зрозумієш, Надіє,
Що відгукнешся на мій поквапом складений лист,
Що до зізнання мого поставишся ти співчутливо,
Не розбиваючи вщент вірша слабкого мого.

І якщо і прикро мені владувать над слов'янським братерством,
Кожний слов'янський народ нині — немовби чужий.
Фін і тунгус, і калмик зрікаються близькості з нами,
Рідної крові вони не дослухають уже.
Тільки єдиний народ ще мого не покинув і досі —
І, безсумнівно, це твій многостраждальний народ.
Але нелегко і з ним, бо ворожі скрізь підступи, Надю,
Хочуть і нас посварить, наш зруйнувати союз.
Ворогом номер один стало жіноцтво: не хоче
Вперто родити діток, — тана резерв збройних сил.
Я вже їм стільки казав: народжуйте, ми допоможем!
Наче не чують — звелись усі намовляння на пшик.
Другий ще ворог у нас — ветерани війни: помирають,
Друзів надійних число зводячи тим нанівець.
Третій мій ворог... вважай ворогами усіх, хто лишився,
І не помилишся — всі скону чекають мого!

Вірить не можна нікому, але найпідступніший нині
 Ворог — нацдемівський рух, спати вночі не дає!
 Їхні казання смердять колабораціонізмом
 («Казання», знаєш сама, походять від слова «Казань»),
 Русь запродали святу спілкою з ханом Казанським,
 Що незалежність від нас зрадникам пообіцяв.
 Та помилилися знов, зазнавши на Волзі поразки,
 З ким не вступай у союз, а переможе Москва!
 То ж бо, чи варто з Москвою свариться? Чи краще у згоді
 Жити? Подумай. Листом відповідь можеш послать.

23 грозного 1552, Грозний, Мавзолей

Переклад Максима Стріхи

2

Вічно живи, над Велику, Малу, та ще й Білу владарю,
 Наських земель командир, вельмишановний Ваньку!
 Кореспондентка твоя, не гідна царської ласки,
 Вивчивши лист, врешті-решт відповідь склала тобі.

Я перепрошую зразу ж за всі помилки, бо комп'ютер,
 Досі не може, на жаль, лексики редагувать
 (Орфографічний контроль у моїм «одинадцятім Ворді»
 Для «тарашкевиці» — є, а для «наркомівки» — ні);
 Якість паперу і друк чорно-білий теж вибач, будь ласка;
 Вибач вузькі бережки та нерозбірливий кегль
 (Хочу багато сказати, а паперу запас невеликий:
 Треба ошадити, — ліси знову рятує «рінпіс!»);
 За економний режим при друкуванні цього послання
 (Скоро в країні також зникне чорнило) пробач!

Пальки надія живе, не загине і в гірших умовах.
 Рани нездійснених мрій загартували нам дух.
 Сяс крізь темряву й відчай нам пам'ять про світле Учора,
 Божий вогонь боротьби в розпачі душу зігрів:
 З ним прокидаємось, з ним і лягаєм щоночі до ліжка,
 Навіть в кошмарному сні думаєм про Білорусь;
 З ним умикаємо, з ним вимикаєм щоразу комп'ютер
 І, натискаючи «выкл», згадуєм про ВКЛ!
 Мусимо вас подолать, та не діти ми вже нетямущі,
 Щоби завчасно відкрити силу свою ворогам.
 Шпильні, ми будем від вас, мов рецепт вересового трунку,
 Зброю таємну ховать — мову батьківську свою!
 Бийте ж у серце мечем, чужинцями будь не давайте,
 Кидайте нас у вогонь, нам обливайте тіла
 Ви на морозі водою! Не скоримось та захворієм —
 Вам доведеться самим ліки для жертв купувать!
 Го ж пам'ятай, душогубе, зачепиш — готуйся до помсти!
 Пальцем лишень доторкнеш... Краще, кажу, не займай!

8 кадеберезня 1937, фільварк В'язні і К

Переклад Максима Стріхи

3

Богу рівним зможе той смертний бути,
 Що з тобою спільний курінь розділить.
 Буде як в раю при такій завзятій,
 Пристрасній жінці!

Твій ласкавий голос почує зблизька,
 Личко любе в снах і на яв побачить,
 Дихання легке по краплині вип'є
 В темних алеях!

Наплете на вушко речей нескромних,
 А тоді затягне у вир цілунків:
 Поцілуєш раз, а вустам невиситним
 Хочеться більше!..

Дай йому спізнати добра і лиха,
 Дай йому зірвати знання розкішне
 З дерева каталогів на тій машині
 З назвою «Apple»!..

Мушу вже листа закінчити: справи
 Є у мене пильні: якраз повішу
 Всіх стрільців. Від тебе вістей чекаю.
 Грозний Івасько.

1 червонада 598 (?) до н. е., острів Плесбос

Переклад Дзвенислави Матіяш

4

Не хвилюйся, Ваньку: друга і мужа я
 Всім на задрість знайшла (передовсім — тобі).
 Гарт пройшов у боях, кулі та кайдани,
 Він — справдешній борець, ззовні й зсередини!

Воїн, вчений, спортсмен... тяжко й перелічить;
 Тричі б доктор наук був, якби не царат.
 Стільки книг написав, і написати ще
 Може — тільки скажи! Він у мене такий!

Розум бачиться скрізь: лисина й вусики
 Стали символом для друзів і ворогів.

Людам простим — отець, мститься за свій народ,
Що терпів від панів, давніх і нинішніх!

Він — міцніший за спиж гострих твоїх сокир,
Він — міцніший за мідь царських дрібних монет!
Може, смішний комусь, та зрозуміло всім:
Легко сміятися — тяжко перемогти!

9 травня 25 до н.е., Копитолій

Переклад Максима Стріхи

5

Мир тобі, жінчино-вамп, дистриб'ютор чужої харизми!
Salve, подруго чужих днів і суворих ночей!
Мужа твого почитав: Крупський пише сливе бездоганно.
Вправної вельми руки відбиток бачиться скрізь.
Праці — немовби сади; риторика квітне препишна:
Кожний наступний абзац — то справді повний абзац!
Ниче пелюстки — слова, ну а думка дзюрчить водограєм,
В лютому тези цвітуть, наче вже квітень прийшов!
Рацію має завжди, як і стоси газет нелегальних,
Що контрабандою в Мінськ возить злочинець-еврей
Митникам наперекір, бо на митниці — справи непевні,
Вже коли митник на ній прізвище має «Руссо»!
Зрештою, що це про митницю я? Коли все занепало!
Так, для моєї землі — випробування часи!
Спадок лихий нам дістався від предків аж надто марнотних,
Що марнотратно жили і грабували наш край:
Воду, повітря, ґрунти, корисні копалини, луки,
Трани, дерева і хмиз,птаство і свійських тварин,
Станції і паротяги, мости і летовища, танки,
Фондерів і партизан, села й великі міста,

Пам'ятники і сади, убиральні та бібліотеки,
Лазні, музеї, кіно, ятки й базарні ряди, —
Знищили все, і тепер нам не лишилось нічого.
Як тепер краєм таким, людом таким керувать?
То ж до побачення, сестро по крові! Дружині вітання!
Хай він керує своїм краєм не гірше, ніж я!

22 чергня 1994, Темна Поляна

Переклад Максима Стріхи

6

Листи з-під ковдри

Дяка за ласку, Ваньку, за турботу про нас, безталанних!
Не дочекаєшся — ще, дякувать Богу, живі:
Хоч не в розкошах, але — на рештки іспанського гранта,
Трохи з Ізраїлю шле приятель, новий єврей.
Водяться шеляги ще у родинній скарбничці і можна
Доти не тратить надій, доки ще спонсори є!
Суджений мій не дурний, бо знає він добре, з якого
«Сороса» вірші ростуть держвидавництвам назло.
Доступом до «Інтернету» і сканером з факсом-модемом
Тиху робітню свою любо він облаштував,
Перетворивши Разлів на друкарню нацдемівських текстів,
Мріє: колись то і в нас з іскри займеться вогонь.
Знає він, як захопити владу четверту в країні,
І незабаром весь друк буде тримати в руках:
І «Нашу ниву» й «ARCHE», «Криницю», «Новини» та
«Вулик»,
«Полум'я», «ЛіМ», «Першоцвіт», «Вожик», «Слов'янський
набат»,
«Юманіте», «Нью-Йорк Таймс», «Московськіє новості»,
«Шпігель»,
36 «Таймс», «Фігаро» і «Плейбой», «Монд», «Бюлетень БДУ»...

Силу видань він іще незабаром повсюдно захопить.
Митиме справу для рук — стоси паперу тримать!
Зніма - підшивки газет, післязавтра — і владу верховну!
Вірю, товариш Ваньку: брати надійде пора
Цим телеграф, телефон, телебачення з телемостами,
Банки, касарні, метро, фабрики та казино,
Врами, готелі, бістро, перукарні, молільні, пательні,
Тюрми, архів КДБ разом з постами ДАІ,
Цим'ятники і сади, убиральні та бібліотеки,
Листні, музеї, кіно, ятки й базарні ряди,
Ступиці і паротяги, мости і летовища, танки,
Фондерів і партизан, села й великі міста,
Воду, повітря, ґрунти, корисні копалини, луки,
Трави, дерева і хмиз, птаство і свійських тварин, —
Візьмемо все! Не візьмемо лиш вас, кровопивців триклятих!
І не благайте!

7 листопада 2017, Свінськ-Білоруський

Переклад Максима Стріхи

БАВИЛОНСЬКИЙ ПРОЕКТ
(мудрагелісті сонети)

Chansons de geste

1

Дивуюся людській поганій звичці:
забувши і про пляшку й про графин,
псуємо зір, читаючи при свічці —
на сторінки стікає парафін.

Вже краще смерть від цвілі в голові, як
телевізійний Бог, Ісус новин.
Про ніч середньовіччя потай мріє
вже майже збілорущений литвин.

Він там, де гинуть воїни і коні
і сурмить Оліфант у Єрихоні,
і рватимуться скроні сурмача,

і де за давнім лицарським звичаєм
стіл поминальний ворона стріча —
і сонце Шарлемань Бен Нун спиняє.

2

Дванадцять перів ув одній палаті:
цироз печінки — ясно і без слів.
Їм лікар, що сидить тут на зарплаті,
заборонив курити й поготів.

Спить Олів'є, лицем спочив в салаті:
Роллан-Гаррос побачити хотів,
а бачить Ганелона в маскхалаті,
що по кавалку зрісся і ожив.

Турпин-первосвященик, божий стерник,
дізнався, що на світі був Коперник
і не було статичної землі.

Ой, Господи, небесний оборонцю,
якщо земля біжить довкола сонця,
то що ж тоді спиняли королі?

Переклад Мар'яни Савки

Вагнер. Тетралогія «Фауст»**IV. Гелена**

Ти збудував для неї не хатину —
готичний замок, величаву твердь.
Ізсохнувши з кохання на третину
й здоровий глузд утративши на чверть,

уявну ти створив собі картину:
шал пестощів, любовна круговерть.
Та немінуче завернуть в рутину
її коханці, простір, час і смерть

Ти розійшовсь, зухвалий, не на жарти,
ти кличеш з небуття владарку Спарти —
ту, що царює в давньогрецьких снах.

Та мрія не здійсниться для нахаби:
над привидом нахилишся — о, жах! —
й вустами знов присмокчешся до жаби.

Переклад Дзвенислави Матіяш

Малюк Мур

Бродяга, мандрівник, крутій, голота,
шукач казна-чого казна-тоді,
що добре вивчив і тини й ворота,
але свій вік вікує у нужді.

Холодним ранком знайдеться охота
по самогубстві битись у воді...
Рятівникові випаде робота,
утопленику знов щастить в біді!

Немов у річці, бовтаєшся в тайстрі
у Крайслера.

— Машини?

— Капельмайстра, —

він меценат був для kota якраз.

Хай на кордони хмара йде похмура,
ти ж відсвяткуй як слід масниці Мура,
бо ось іде Великопосний час.

Переклад Дзвенислави Матіяш

Пошуки абсолюту

1

Безсонням свій загартувавши розум,
щоночі вперто не скоряйтесь сну;
постійно бути спраглим і тверезим,
сказати «па!» горілці та вину;

наперекір завіям та морозам
чекати на просвітлену весну;
старечим не хворіючи склерозом,
не переплутать правду і ману;

життя прожить усе в боргах і кпинах,
і стати лікарем, який на спинах
усього людства залиша свій знак;

потрапити в когорту невелику
письменників бальзаківського віку
з невиладковим прізвиськом «Бальзак».

2

Де віддзеркалює краса на прюзі
і вирва зяє в дзеркалі краси,
пасеш отари втрачених ілюзій,
що потребують квасу й ковбаси.

Всі розкоші і злидні в пицім блюзі
ти виразом очей передаси.

— Хіба то блюз? Авжеж, і ти в напрузі
журбою блюз той сумно ороси.

Не скурвися в шагрєневую шкіру,
лиш пташкою лети собі ў вирій,
бо не в Бальзаку для душі бальзам.

Під пречудову підійди сакүру
(чи сáкуру?) і фудзіяму вирий,
куди урешті-решт потрапиш сам.

Переклад Івана Лучука

Безсмертя

Любов'ю заповнені у владі
цілунків пожадливих, бо якраз
їх подають тепер в новому складі:
любовна ласощ, тістечка «екстаз».

Шампанське, шимпанзе-гарсон і джаз,
а потім саксофон в мінорнім ладі...
В салонній тузі — звук солодких фраз,
із губ брунатних — соло в шоколаді.

І раптом — долу, щоб розбитись вщент,
бо розтягнули під тобою тент
пожежники, і юрмиться дорога

від тих, що ждуть на тебе на землі:
омоніми єгипетського бога
у касках на замисленім чолі.

Переклад Дзвенислави Матіяш

Мистецтво поезії

Поэзия... должна быть глуповатой.

О. С. Пушкін.

Секрет натхнення крутиться в повітрі:
в горнятку кава, начиння старе;
розтерти мак гармонії в макітрі,
(поет-максималіст коноплі тре):

додаймо колір-другий на палітрі,
два-три акорди (ліпше без «баре»),
а врешті-решт отримане пюре —
в каструлю місткістю 33 літри

(чи літери, бо про абетку річ),
лишень хребта собі не покаліч,
як чайкою кружлятимеш на крилах

кирилиці — штукар, фігляр, факір,
з вінцем дельфійським всім наперекір —
обранець муз, що люблять тупорилих.

Переклад Дзвенислави Матіяш

Невловимі месники

У колискових наших з давніх днів
ревли гармати й стугоніли крокви.
Ми часто зупинялися за крок від
смертельних блискавиць, грімких громів.

Виходили з землянок до півнів,
жували блекоту, брели на мокви,
впивались трутизною уприсмок ми,
та не було на завтра бодунів.

Не мріючи про славу й нагороду,
життя віддаючи в ім'я народу,
на вогнища ішли як Жанна д'Арк.

Бо подвиги для нас усіх річ звикла,
і ворог часто бачив наші ікла,
заходячи в місцевий зоопарк.

Переклад Дзвенислави Матіяш

Вавилонський проект

I

Всихають на вгороді буряки,
ні часнику не виросло, ні кропу:
от радість вже сусіду-мізантропу,
що п'ятий рік не подає руки!

А в хаті, без цукерок і сиропу,
на самоті страждають хлопчаки:
російськомовні відпускать батьки
не хочуть їх в пісочницю Європу.

Як пустиш? Там у діток, хай їм грець,
в думках все папірець та гаманець,
ну, а батьки — ти тільки глянь на пейси:

герої найогидніших легенд —
торгаш, брехун, жмикрут, інтелігент —
жиди, космополіти, європейці!

II

Ні, ми не просто бавимось в піску:
кладемо мур нового Вавилону
із дому аж до Дону. Від шаблону,
бо як же ще робити річ таку?

Конструктор «Лего» всім нам до смаку...
Та що це? Що за постать напівсонну
в армійській формі дивного фасону
на нашім бачимо материку?

Хто там бреде? Мо', це свою харизму
нам демонструє привид комунізму?
Маг Бальтазар? Маестро Кортасар?

Ні, це полковник йде із пошти радо.
Нарешті лист. З країни Ельдорадо
вітання шле знайомий комісар.

III

Не тую парижанку, що всі ви
шануєте не менш за Мону Лізу;
але й не іншу, чий хребет кривий
на всі віки прославив місто Пізу;

не диво те, що посеред Москви
палало, мов сосна, з гори до низу, —
ні, наша не похилить голови,
вона в Європу нам відкриє візу!

Складем на вежі з віршів запашних
бібліотеку білоруських книг,
які прославить Борхес невидючий...

Чи посадить навколо нам ліси
й зажити, як в Гусовського часи,
в дрімучій Вавилоновезькій пуці?

IV

Забракне у пісочниці нам глини
закінчуються наші камінці,
а ми все ліпимо ламкі цеглини,
щоб не розсипались споруди ці.

Будуєм каземати, рavelини
і кажемо: «Які ж ми молодці!»
І сенси слів міняєм щохвилини,
і одностудмі бліднуть на лиці.

Ми їм: Безцінний скарб Старого Світу!
Друкарство! Реформація! Освіта!
Наука! Гільйотен і Франкенштейн!

А ще ж Громадська й Шенгенська угоди!
Мензурочка з нагоди непогоди!
Європо, розумієш?! Ніхт ферштейн.

Переклад Дзвенислави Матіяш

Маленький злидар

Твоєї, знаю я, нема вини
в тім, що когось приручиш алкоголем.
Вночі учора снівся мені Голем,
питущий привид празької весни.

Метеликам пояснюємо сни,
і раз на місяць місяцю дозолим
скиглінням — голим королем де Голем
в кінополотнах із недавнини.

Знаходять люди радість у розмові,
утеплюють пристанища зимові...
Утопленик отямиться в казна-

якім повітрі, де води немає,
пелюстки-зябра марно надимає,
троянда, в світі згублена й сумна.

Переклад Дзвенислави Матіяш

Знак пошани

Ясновельможним Панові й Сирінзі,
тобі, тростино, за думки й пісні;
снігам торішнім, що розтали в лінзі
на згадку про минулі дні ясні;

дракулоборцям із вустами в бринзі
і самураям, що всімох міцні;
мадоннам пензля черепашок-ніндзя
(їх пам'ятати треба й уві сні);

кирило-і-мефодієпітеку,
що, мріючи спалить бібліотеку,
повзе в букіністичний бухенвальд;

верховному кривейтору Орфею
та Еврідікам мінського сабвею
кладемо асфоделі на асфальт.

Переклад Дзвенислави Матіяш

Трамвай «Бажання»

Остановите, вагоновожатый...

М. Гумільов

Ти пустоцвітом у теплиці виріс
і хутко замахав усіх украй.
І з горла рветься нецензурний вираз,
хоч європейцю чується: «must die».

Несеш на світі небезпечний вірус:
вмурований у бомбу самурай,
з небес летиш до вогняного виру з
небілоруським вигуком «банзай!»

Немов забутий ліриками топос,
никаєш уночі, п'яний автобус,
чи корабель, між рифами розмов...

Ти зі стовпами бавився без міри,
і йдеш на дно, й розбіглись пасажири,
лишень за флейту взявся щуролов.

Переклад Максима Стріхи

Післямова

Ти, наче в Сені, осідав у сіні
разом з Кармен, убраною в кармін.
Ти їй даремно дарував насіння,
нічого не бажаючи взамін.

Збирати час врожай, плоди осінні
поважити, та шкалить твій безмін.
Ти ж збвтуєш басейну води сині
мов супермен — шукач підводних мін

А ти б сягнути міг за піраміди,
але в комп'ютері Семіраміди
твій сад завис іще в палеоліт.

Ростимуть в тебе будяки й кропива,
аж тут садівника рука дбайлива
натисне раптом Ctrl + Alt + Del

Переклад Дзвенислави Матіяш

З ЦИКЛУ «ГАЛИЦЬКИЙ ДИВЕРТИСМЕНТ»

Ніч на митниці біля старого замку

Віч-на-віч із светром, закинутим в кут,
віч-на-віч з безчасністю на ніч,
віч-на-віч з своєю присутністю тут,
з усім, так що вже не віч-на-віч, —

знадвору, бо замок-зачинено сам,
на зорі задивлений вгору,
(знадвору від всіх тих речей, що є там
так близько, що вже не знадвору).

Нарешті стомили слова, що кажу,
всі сварки й розідрані мешти,
нарешті виходжу на крайню межу —
так пізно, що вже не нарешті.

Переклад Дзвенислави Матіяш

Псевдоверлен

фіранкові хвилі
сузір'я на шибях
надворі за хвилю
астральності вибух.

у ніч крок за кроком
попереду безум
наобмацок оком
не надто тверезим.

святкове учора
чудове сьогодні
запрагнувши вгору
у неба безодню.

думки навіжені
збираються зайві
порожні кишені
при місячнім сяйві.

астральності вибух
надворі за хвилю
сузір'я на шибях
фіранкові хвилі

Переклад Дзвенислави Матіяш

Львів

Юркові Прохаську

Відштовхнутися з Ратуші й кинутись стрімко в бездоння,
щоби дзвонів над Ринком розкотистих крила міцні
підхопили, понесли, зцілили давніше безсоння,
поринаючи в барвнім тремкім недодивленім сні.

І безцільно ширять, обминаючи зустрічні вежі,
цегляні димарі на своєму минати шляху.
І спочити з польоту, і видива пасти в безмежжі
на бляшанім гладенькім не черепицевім даху.

Споглядать як свій час у прогулянках бавлять львів'яни,
по спекотних годинах вітаючи смерку узір,
удихаючи дух запахущих затишних кав'ярень,
під повіками темряви звільна втрачаючи зір.

Посміхатися усміхом мудрим крилатого блазня,
дослухатись згори до жебрацьких при церкві жалів.
А коли заманеться усе описати виразно —
то самого себе відшукаати неждано долів.

Заблукати, згубитись, заплутатись влавши додолу,
в кам'яницях, де *genius loci* всім ще по знаку.
Із численних святинь перевагу віддати костьолу —
біля церкви вірменської звідавши смак коньяку.

Пити пиво з відомим поетом побіч Бернардинів;
коли ж дзвони лункі сколихнуть все довкіл, як колись,
понад галицьким бабиним літом пливти павутиною,
як повітряний змій самогубно злітаючи ввись...

Заблукавши в повітрі, у мітів нездійснених світі,
палеровий дракон, кольоровий метелик із Хін
потопає в блакиті, блакиті, блакиті, блакиті...
Й громовий передзвін переможно пливе навздогін.

Переклад Дзвенислави Матіяш

НОВОРІЧНІ ЗВЕРНЕННЯ ДО НАЦІЇ

Дочекатись!

Чекання цінніше за чеки у банку,
роздачу медалей і випуск монет.
Чекати новин, гонорару, коханку,
що вранці протиснеться крізь «інтернет»;

Чекати, що вернуть борги до копійки,
і клястися в борг не давати тепер;
чекати, що здійметься люд без'язикий,
коли після дощукі буде четвер;
чекати, й під томом «Симона-музики»
тримати в шухляді на дні револьвер.

Чекати собі хоч якоїсь Нагоди,
в надії дивитись, як обрій сплива.
І ось дочекатись, якщо не свободи,
то першого в новій епосі Різдва.

У мирі та згоді, зі сміхом та й годі,
на стіл частування поставиш своє
і в тисячоліття, що стрінеш при вході,
спитай: «Третім будеш?» А раптом не п'є?!

Усі ми отримали грошей багацько —
зробив подарунок наш любий татусь:
чекай, що опівночі згаданий бацька
з екрану промовить: «Живе Білорусь!»

А ми вже сп'яніємо, гублячи розум.
І мозок від марень і мрій запала.

Дідуньо, що звався колись Дід Морозом,
а тут розійшовсь, як Святий Миколай,

почне новорічні заїггані жарти,
снігурка своє кімоно підіткне,
і сяде досвічений шулер за карти —
з століттями різатись в «двадцять одне».

А стрілка проходить останній відтинок.
(Проносить століття, як ношу важку!).
Зозуля підкинула яйця в годинник
і гримне за хвилю всесвітнє «ку-ку».

Переклад Сергія Жадана

Вибір

я обираю свободу
як обирають картоплю
відросток на пінській
і на поніманській
тепер на чорнобильській
шляхті
(що синку допомогли тобі твої ш-ш-ляхи?)
що з чорнила зробив отрую
й гіркого плачу не почує
бо нащо сьогодні все
турбуватись ревіти нити
через якісь біло-червоно-
білі плями на мапі
згвалтованої Європи

Переклад Дзвенислави Матіяхи

Лист на свободу

Ми досі ненароджений народ,
бо плоду не дають утроби мертві;
тростина без думок і без свобод;
хтось хоче жерти, хтось потрапить в жертви,

хтось до риторики старої звик,
когось спокусить солоденький пряник:
борець, герой, сумлінний трудівник,
відродження титан чи то титанік.

Стомились ми губитись між годин.
(Години у тюрмі повзуть як гади!)
Де ж дамочка, з якою не один
подасться на останні барикади?

Що маємо, їй кинули б до ніг!
І вартові почують зойки кволі,
коли вночі в барвистих снах своїх
ми бачимо що кралечку без льолі.

Ми розбиваєм брили кам'яні,
ми риємо канали і копальні,
ми ждемо зустрічей, рахуєм дні
й обожнюємо світ наш ідеальний.

Бо віримо: довколишнє лайно
угноїть добре батьківську господу.
І через загразоване вікно
вчимось вдихати завтрішню свободу.

Переклад Дзвенислави Матіяш

Мистецтво виживання

Коли прокидаєшся зранку,
живий чи ні, перевір:
трошки відсунь фіранку.
(Не сунь голови надвір.)

Ту ж саму побачиш заразу,
і грець тебе не поб'є —
ось, друже, й доказ одразу,
що ти на світі ще є.

Ще день в небуття ти викрав —
в житті треба бути борцем!
Щоб потім було не прикро
мириться з марним кінцем.

Живи і займайся ділом.
(Життя — великий прикол!)
Не псуй його мирним дебілам,
що хочуть забити свій гол.

До макроцефалів (і мікро)
з своїм букварем не лізь,
щоб потім було не прикро
за марно розбитий ніс!

Розбили — не ний, розтелепо!
Згадай християнських святих:
другу підстав шелепу...
і вріж зненацька під дих!..

Красуні, що блимає хитро
рішуче скажи: «Проходь!»,
щоб потім було не прикро
попсовану гоїти плоть.

Ми в цьому житті новобранці,
що йтимуть на м'ясо підряд:
підеш ліворуч — пранці,
йдеш прямо — електророзряд,

праворуч — щирить єхидна
ікла тобі напоказ.
Щоб потім було не огидно
отруйний вдихати газ,

російського вчися мату,
не їж маці й часнику,
тримай в пивниці гармату,
й рушницю на рушнику.

Бо в світі такого багато,
що й не присниться — нехай!
Сховайся у власній хаті,
принишкни й тихо чекай.

Бо мить надійде чудова,
натхнення порив легкий —
і ми дочекаємось слова,
що ляже у вільні рядки

Ми ще оспіваєм кохання
й поезії вічність уз.
Ну ж бо, кастальський пахане,
злякай-но цнотливих Муз!

Ми ще дошукаємося згоди
в пітьмі, що всередині нас,
щоб потім не стало шкода
за марно згублений час.

Переклад Дзвенислави Матіяш

Передмова до книги юдиф

серед пуш білоруських де звір між боліт
до нори не допустить ніколи
де боронячи вулик свій мирний політ
на піке перетворюють бджоли

де про в'язи твої гільйотина співа
де петля захистить карк у скрусі
за гніздо своє пташка умре лісова
та умруть за чуже білоруси

де підпільника привид як смеркне сливе
доброчесних панянок лякає
поміркована нація тихо живе
лиш промовка між ними така є

*що боронять янголи крила свої
щоб не вмерли
що боронять дияволи риля свої
щоб не вмерли
потопельці пильнують своїх вирів
біловезькі діброви своїх звірів
а зірки вифлаємські своїх царів
щоб не вмерли*

*що серпи боронять свої колоски
щоб не вмерли
і що ткалі боронять свої паски
щоб не вмерли*

*кожен перший боронить других своїх
а найлегший боронить інших важких
їх зневажених завше глухих сліпих
щоб не вмерли*

*білоруси боронять своїх скорин
щоб не вмерли
маргарити боронять свій маргарин
щоб не вмерли
невидючий боронить свій кругогляд
найсвітліші панни своїх немовлят
борони своє й збережеш до коляд
білоруської пісні перли*

Переклад Максима Стріхи

АЛЬБИ І СІРВЕНТИ

deja-vu

оживають персонажі анекдотів
з підсвідомості виходять на пленер
знов матросов закриває пащі дотів
знову батька закладає піонер

лється пісня на далеких прикордонні
в діячів кпрс пішов процес
мудрий чукча в заполярному безсонні
став на лижі з групенфюрером сс

підриває партизан вагон ворожий
в окупантів перманентний переляк
твое витязів їх ждуть на роздорожжю
три танкісти руський німець і поляк

поспішай сьогодні в танку будуть танці
вже на панцирник піднявся бойовик
пролітає на тачанці-ростовчанці
кат котовський енергійний силовик

камікадзе проти шашки скаче босо
куля дура командарма не чіпай
ординарець петька тричі видав боса
крикнув півень і на дно пішов чапай

але привид комунізму тут не вимер
дивиться з червоних зірок п'яний в дим
і вован володя вовочка владімір
залишається назавжди молодим

орленята гей шикуйсь у цільний шерг
мчим туди де паротяг наш не проник
як не згубимось? елементарно шерлок
нас чекає досконалий провідник

вірним шляхом заповітами де сада
вірним шлюхам не чекать біля узбіч
по вальпургієвій вам шахерезадо
потім ще й варфоломія буде ніч

хто іде? штандартенфюрер із штандартом
прапор з прапором готовий до звитяг
у майбутнє прямо шпаримо з азартом
по кострищах по костьолах по костях

ананаси із шампанським будуть наші
хто не з нами той посмертно стане наш
оживають персонажі персонажі
тріумфує невмирущий персонаж

Переклад Сергія Жадана

Сеанс самонапучування

Ми помрем не в Парижі...
Н. Білоцерківець

можеш киряти чи просто палити
можеш марніти між книг живучи
можеш юначим коханням зігрітий
не повертатись додому вночі

знати що любові є очевидно
пристрасть і ніжність брати й давати
тільки не можна тому що не вільно
наших народних мас турбувати

можна штанину стягати з дівичі
можна спідниці з шотландських бійців
мчати по вені до віді і вічі
маючи кілька стерильних шприців
ось піонерський вогонь в аушвіці
бо лише гра переможе гравців

можна роки ніби книгу гортати
у архітектора з'їхав дахау
ходять по світу жінки і дівчата
деяких з них ти вже навіть кохав

кожна щось тямить у виспах і віспах
щеплення робить проти прищів
дупцею успіх здобувши в під'їздах
давлячи нею в травні хрущів

можна нахабнішим бути і злішим
жити в тюрмі на казенних харчах

можна бути іншим тим більше що іншим
ліпшими іншими бути в напруг

як там було? ми померем не від грижі?
вірш знаменитий з думок не іде
я померати не хочу в парижі
я померати не хочу ніде

вальс на три чверті зіграй досконало
попри ту зайву непрохану чверть
вальс відлунав досконалість сконала
кожен четвертий дійшов до фіналу
присмерки
метри
симетрія
смерть

будеш пісні партизанські горлати
кинеш сізіфа в сусідський город
здохнути можна не вийшовши з хати
тільки не можна сварити народ

можна піти в добровільні вар'яти
ліжко паскудити словом «кровать»
тільки не треба народ наш лякати
тільки не треба мас турбувати
тільки не треба мас турбувать

Переклад Сергія Жадана

Міський романс

твое двадцять восьме на радість вітчизні спливало вже літо
коли випадково ти дівчину стрінув точніше кобіту
ви стрілися з нею на поверсі сьомім точніше на сходах
о ноги о перса від них перейме мовознавцеві подих

таку ось пригоду таку ось подію таку ось нагоду
спіткати судилось між сьомим і шостим край сміттепроводу
кометою зблисла с'яйнула зорею найкращою в світі
коли граціозно тебе обминула проносячи сміття

без жодних ілюзій без мріянь примарних без думки лихої
ввійшов ти за нею чомусь не спинившись у передпокої
ступив ти до спальні з тремтінням хлоп'ячим в юнацькому дрозі
і думать не смів ти на що воно виїде урешті все схоже

вона цілувала палкіше за сонце ніжніш за сніжину
ти з нею стрічався щоднини а часом і двічі на днину
ти був шерговим вважай випадковим і врешті черговим
коханцем красуні в будинку із цегли семиповерховім

а серце мов бростю прорізало млостю точніше коханням
якого чекаєм яке ми плекаєм руйнуємо й ганим
з жадливо-невтішних збирає Всевишній невірності чинш і
розквітнули вишні а потім віншую з'являється інший

підводячи ризику любовним турботам неділям суботам
а потім непруха а потім запої а потім а потім
а потім з балкону зриваєшся долі вважай випадково
і поверхи лічиш і дякуєш долі семиповерхово

Переклад Максима Стріхи

Данс макабр

кажуть люди хто щастя має
тому мертвий на дудку грає
діставай з-за шік мідячок
затанцюємо крижачок

бондарівни хіврі й солохи
командори і вояки
супермени і просто блохи
розважайтеся залюбки

дон кіхот а чи санчо ланець
казанова або трістан
не мудруй просто йди у танець
обнімаючи звинний стан

мотуз-крават личить не дуже
і шкарпетки не зовсім в тон
а панянці таке байдуже
дуже прошу на вальс-бостон

бо й кастратів стратять веселих
ось дивися один прийшов
ми наллємо в святковий келих
золоту наче небо кров

потопельник теж при талані
прозябати не буде без зябр
і така преповажна пані
ще запросить на данс макабр

ми з тобою пісні чудесні
пустотливі пусті підлесні
затягнули б немов петлю
наче стратник на передвесні
раз померши вже не воскресне
тоді камінь не трісне не кресне
пам'ятаю надіюсь люблю

шлемо мейли з петлею на шиї
у етечментах шанування
напишіть нам листа хто зуміє
на той світ
кома
до запитання

ти повинен у нас побувать
щоб з дівчам хильнути чарчину
огорожу пофарбувать
й поважати себе молодчину

будеш вальс танцювать на труні
на кладовищі в кості грати
щоб віддати належне мені
не забути своєї хати

ти колись ще прийдеш сюди
солов'їв послухати рвійних
ти покійник і я покійник
розлучаємось не назавжди

Переклад Дзвенислави Матіяш

Альба альбарутеніка

я стою при твоїм віконці
і співаю тобі серенаду
ти в вікні у прозорій суконці
вимовляєш мальчик не надо

я ж чеканю риму потому
й не піду хоч і час надійшов
стільки мов цитувати готовий
(ти чомусь не знаєш цих мов)

по-японському як такубоку
по-китайськи як сам лі бо
я страждаю без тебе жорстоко
ти прийми цю альбу альбо

заспіваю новії альби
я довів їх нині до ладу
перейду для тя через альпи
і складу не альбу баладу

ех покласти тебе на рояль би
і таку влаштувать карусель би
я тебе оспіваю в альбі
це як зустріч скажімо на ельбі

ми союзники по любові
поцілунок потрібен обом
моя люба не треба двобоїв
будь простіша якщо не в облом

не вартує віршів і прози
просять альбу у долі злої
альбіноси і альбатроси
альбігої і просто гої

написати надривні вірші
про любов під мостом мірабом
зримувати звично із «гірші»
і лишити тобі в альбом

віднайти білоруське слово
і гукати ним тільки тебе
зрозуміле лише частково
і не всім громадянам ербе

у пориві літературнім
із дівочим борюкатись сном
трубадуром не трубадурнем
під зачиненим щільно вікном

Переклад Сергія Жадана

Подорож

схилившись вночі до офісної лампи
за неї іллічу подякує хто звик
вдивлятись в монітор де штампи штампи штампи
і кожен дабл клік як войовничий крик

всесвітнього лайна позбутися не можна
як перелітний птах чманіти на дротах
потому корабель і подорож тривожна
спочатку просто жах а далі з'їде дах

не зважить світ чужий на роки підліткові
ніким не гребує й під себе загребе
клітин первових жмут стискаєш в кулакові
і перехопить дух і страх пройме тебе

безсоння гра в слова слова слова без вплину
засмучений єврей віршує за столом
ти списку шиндлера проглянув половину
і кожному з мужів сказати встиг шолом

не чувають мертвяки а переможці свині
як скаже одіссей з домашніх берегів
забагнуть у багні кохатися богині
а сенс твоїх промов не дійде до богів

гелени безмір зрад мужі ревниві вперті
як ствердив буало пробравшись в перистиль
на п'янім кораблі ще сім морів до смерті
паризькому арго пасує всякий штиль

і гумберт на воді й доліта в задзеркаллі
повітряний пацюк на кораблі кажан
психічних сил нема й не буде і надалі
задушена душа позбудеться бажань

що ти гекубі й що тобі з тії гекуби
бідака геракліт застояна вода
троянському коню не зазирає у зуби
як говорив король півцарства за дада

аякс і макавей футбола будуть грати
безногий ахіллес ганяє черепах
рожева звабна плоть обдерлася об грати
безодня прозирне з очниць у черепах

бо троя й карфаген забавки для бувальців
озброєний амур як гедзь ми нітелень
богиня корабель обтрусить кров із пальців
з'являючись з пітьми новий вітаймо день

Переклад Дзвенислави Матіяш

ЗАМІСТЬ ПІСЛЯМОВИ

Уладзімір Арлов

Снився нині Хаданович...

Снився нині Хаданович:
Був величний, як сенатор,
Недорізаний Нероном,
Іронічний, мов Светоній,
Зклопотаний, як Брут.
Може, сам кого зарізав,
Може, віршик мріяв скласти,
А, можливо, просто пива
Прагнув випити навпроти
Комітету держбезпеки,
Де цікавляться віддавна
Нашим поетичним словом —
І, напевно, не дарма.
Йшов він вулицею Маркса
Мінськом стомленим і сонним,
Де кав'ярня «Ельдорадо»
І англійська амбасада
(Там у будці мент сидить).
Рухався в керунку певнім,
Не вагався, не спинявся,
Привітався з нарпоетом
З рідкісним ім'ям на «Н»,
Ще й красуні довгоногій
Стрілку мимохідь призначив
І сказав божу: «Бонжур!»
Він ішов. Граки кричали
Круг споруди Нацтеатру.
(Краще б круки це були!)

Бомж від віршів нарпоета
Рюмсав, щось там белькотів.
А красуня довгонога
Припасла контрацептив,
Бо навколо СНІД лютує;
Наш Андрій — таки мудрій.
Я прокинувся й подумав:
Ось наснитися Хаданович
На Різдво у нічку темну,
Без усяких там приколів,
Заклопотаний, як Брут.
Йтиме вулицею Маркса
З томом Малярме в портфелі
І часописом «Агше»,
Ще й тараня під пахвою.
Що ж із цього випливає?
Що поету треба музи,
Й час від часу прагне пива
Пересохлий організм.
І ще водиться тараня
У водоймах Батьківщини.
КДБ шанує мову,
І «Агше» виходить справно.
А бомжі читають книги,
Що знаходять на сміттярках.
А це значить, що письменство
Наше красне — ще живе!

Замість післямови

Переклад Максима Стріхи

ЗМІСТ

	<i>Ю. Андрухович. Андрей Хаданович</i>	
	та переваги окупаційного режиму	5
	БАРМЕН-СЮІТА	10
	Колискова для молодого літератора. <i>Переклад С. Жадана</i>	10
	Наслідування Горация. <i>Переклад С. Жадана</i>	12
	Бармен-сюїта. <i>Переклад С. Жадана</i>	14
	Подвійний агент. <i>Переклад Д. Матіяш</i>	17
	Спроба. <i>Переклад М. Стріхи</i>	19
	Розмови з екраном. <i>Переклад М. Стріхи</i>	21
	Коли розгуляється... <i>Переклад С. Жадана</i>	23
	Коли розгуляється — 2. <i>Переклад М. Савки</i>	25
	Листи з-під ковдри. <i>Переклад Д. Матіяш</i>	27
	ЗЕМЛЯКИ, АБО БІЛОРУСЬКІ ЛІМЕРИКИ. <i>Переклад С. Жадана</i> ..	28
	«Партизан з Біловезької Пущі...»	28
	«Просвітянин-митець із Жудро...»	28
	«Будівник комунізму у Трабах...»	28
	«У збіднілого шляхтича з Крева...»	28
	«Сенбернар у попа з Маларити...»	29
	«Бабовал із села Боровухи...»	28
	«Літераторка з вулиці Раковської...»	29
	«Аморальна бабуся з Немиги...»	29
	«Горопаха-дільничий з Гамарника...»	29
	«Гробок-шекспіролог з Кальварії...»	30
	«Делікатні ханіги з Опанського...»	30
	«Офтальмолог з Лагойського тракту...»	30
	«Гумористи у снайпера з Льозна...»	30

ВИБРАНІ МІСЦЯ З ЛИСТУВАННЯ	
ІВАНА ГРОЗНОГО ТА Н. К. КРУПСЬКОЇ	31
1. «Хто там між фінських боліт на купині...». <i>Переклад М. Стріхи</i>	31
2. «Вічно живи, над Велику, Малу, та ще й Білу владарю...». <i>Переклад М. Стріхи</i>	32
3. «Богу рівним зможе той смертний бути...». <i>Переклад Д. Матіяш</i>	33
4. «Не хвилюйся, Ваньку: друга і мужа я...». <i>Переклад М. Стріхи</i>	34
5. «Мир тобі, жінчино-вамп...». <i>Переклад М. Стріхи</i>	35
6. «Дяка за ласку, Ваньку, за турботу...». <i>Переклад М. Стріхи</i>	36
ВАВИЛОНСЬКИЙ ПРОЕКТ	
(мудрагелістські сонети)	38
Chansons de geste. <i>Переклад М. Савки</i>	38
Вагнер. Тетралогія «Фауст»	
IV. Гелена. <i>Переклад Д. Матіяш</i>	40
Малюк Мур. <i>Переклад Д. Матіяш</i>	41
Пошуки абсолюту. <i>Переклад І. Лучука</i>	42
Безсмертя. <i>Переклад Д. Матіяш</i>	44
Мистецтво поезії. <i>Переклад Д. Матіяш</i>	45
Невлівимі месники. <i>Переклад Д. Матіяш</i>	46
Вавилонський проект. <i>Переклад Д. Матіяш</i>	47
Маленький злидар. <i>Переклад Д. Матіяш</i>	50
Знак пошани. <i>Переклад Д. Матіяш</i>	51
Трамвай «Бажання». <i>Переклад М. Стріхи</i>	52
Післямова. <i>Переклад Д. Матіяш</i>	53
З ЦИКЛУ «ГАЛИЦЬКИЙ ДИВЕРТИСМЕНТ»	54
Ніч на мигниші біля старого замку. <i>Переклад Д. Матіяш</i>	54
Псевдоверлен. <i>Переклад Д. Матіяш</i>	55
Львів. <i>Переклад Д. Матіяш</i>	56

НОВОРІЧНІ ЗВЕРНЕННЯ ДО НАЦІЇ	58
Дочекатись!. <i>Переклад С. Жадана</i>	58
Вибір. <i>Переклад Д. Матіяш</i>	60
Лист на свободу. <i>Переклад Д. Матіяш</i>	61
Мистецтво виживання. <i>Переклад Д. Матіяш</i>	62
Передмова до книги юдиф. <i>Переклад М. Стріхи</i>	65
АЛЬБИ І СІРВЕНТИ	67
deja-vu. <i>Переклад С. Жадана</i>	67
Сеанс самонапучування. <i>Переклад С. Жадана</i>	69
Міський романс. <i>Переклад М. Стріхи</i>	71
Данс макабр. <i>Переклад Д. Матіяш</i>	72
Альба альбарутеніка. <i>Переклад С. Жадана</i>	74
Подорож. <i>Переклад Д. Матіяш</i>	76
ЗАМІСТЬ ПІСЛЯМОВИ	
Уладзімір Арлов.	
Снився нині Хаданович... <i>Переклад М. Стріхи</i>	78

X14

Хаданович, Андрей

Листи з-під ковдри: 36. поезій / Пер. з білорус. — К.: Факт, 2002. — 84 с.

ISBN 966-664-054-6

«Листи з-під ковдри» — це перша в Україні книга поезій відомого білоруського поета Андрея Хадановича. У творчості молодого майстра сучасні ритми поєднуються з ліричними мотивами. Цікава архітектура віршів, невимушені мовні конструкції, точність у смисловому оцінюванні подій та явищ, дотепність та почуття гумору, відвертість та відкритість — це художні якості, що сприятимуть успіху цієї книги.

ББК 84.4.БІЛ

ХАДАНОВИЧ Андрей
ЛИСТИ З-ПІД КОВДРИ
Збірка поезій

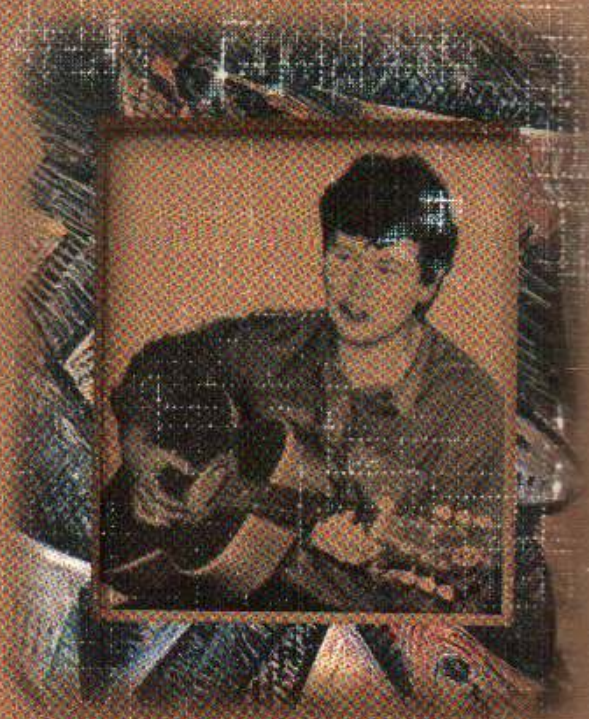
Київ, «Факт», 2002, 84 с.

Редактор *Олена Шарговська*
Літературний редактор *Дзвенислава Матіяш*
Коректор *Олена Дейнеко*
Технічний редактор *Оксана Кравцова*
Художнє оформлення *Інокентій Вировий*

Набір та верстку виконано у комп'ютерному центрі
видавництва «Факт»

Видавництво «Факт»
04080, Україна, Київ-80, а/с 76
Тел./факс редакції: (044) 417 1366, 416 8754
Тел./факс відділу збуту: (044) 417 5053
www.fact.kiev.ua
E-mail: office@fact.kiev.ua

Андрей Хаданович,
1973 року народження,
відомий білоруський
поет, перекладач,
літературознавець.
Займається
французькою
літературою, зокрема,
творчістю Ш. Бодлера.
Серед перекладів
з української — поезії
та роман «Московіада»
Ю. Андруховича,
поезії С. Жадана,
М. Савки,
М. Кіяновської,
Г. Петросаняк.
Живе й працює
у Мінську.

Ціна 4,20 грн.
у тому ж місці 2,90 грн.
"БУКВА"
шанс Франкфурт
12843041
№ 09000024 5 000000 40937
Адреса: Хостинг-14 366-664-054-1
Листів з-над куверти